

Проскура Г. М., аспірантка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Сопілко І. М., д.ю.н., доцент

ГЕНЕЗИС ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Потреба ефективного правового регулювання космічної діяльності на сьогодні є актуальним питанням. Така діяльність регулюється як міжнародним космічним правом, так і національним космічним правом [1; 2; 3, с. 531].

Певний час точилися суперечки щодо назви нової галузі права та пропонувалися такі терміни: «право космосу», «міжпланетне право», «міжзоряне право», «позаземне право» тощо [4]. Пізніше, був прийнятий термін радянської доктрини «космічне право» [4].

Спроби дати визначення космічного простору робляться з 1966 року. На сьогоднішні немає єдиного підходу до визначення [4]. Окремою проблемою залишається питання делімітації космічного простору. Якщо американські юристи просували ідею про те, що космічна діяльність не вимагає визначення меж космосу, то російська наука підтримує необхідність договірної делімітації на висоті не більше 100 км. над рівнем моря [4].

Важливим доробком став розвиток системи принципів космічного права, які зводять до двох основних напрямів: дослідження і використання космічного простору має здійснюватися в мирних цілях; на космічний простір та його об'єкти не може поширюватися суверенітет окремих держав [2; 3; 5].

Отже, запуском 4 жовтня 1957 р. в СРСР першого штучного супутника Землі і першим польотом Ю. О. Гагаріна 12 квітня 1961 р. було покладено початок міжнародного регулювання використання космічного простору [3; 6].

Вважається, що міжнародне космічне право пройшло три етапи розвитку і в даний час знаходиться на четвертому етапі. Перший етап починається з розробки основ міжнародного космічного права [7].

В 1958 році було створено NASA [8], а в 1959 році Генеральна Асамблея ООН утворила для обговорення проблем космосу спеціальний допоміжний орган - Комітет ООН з використання космічного простору в мирних цілях, який є основним кодифікаційним органом в галузі міжнародного космічного права [6].

Завершує етап Договір про принципи діяльності держав з дослідження

та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, 1967 р. (далі - Договір про космос), який набрав чинності 10 жовтня 1967 р., що вважається днем народження міжнародного космічного права [3; 9].

Другий етап (1968-1979) характеризується активним розвитком космічного законодавства. В даний період приймаються ряд Угод та Конвенцій, створюються міжнародні організації, які свідчать про комерціалізацію космічної діяльності. Серед них: Угода про Міжнародну організацію супутникового електрозв'язку «Інтелсат» 1971 року [5; 7]. Також приймаються важливі резолюції Генеральної Асамблеї ООН, що містять декларації рекомендаційного характеру, а через суперечності між державами не вдається виробляти юридичні акти [7].

Четвертий етап характеризується розширенням масштабів міжнародної космічної діяльності [7]. Вважаємо, що можна говорити про розвиток «космічного туризму» та нові можливості та перспективи розвитку космічної діяльності [6]. Сьогодні, міжнародне співробітництво є одним із ключових елементів європейської космічної політики [6].

В Україні нормативна база космічної діяльності складається зі значної кількості актів різних рівнів [1]. У 1998 р. вийшов збірник нормативно-правових актів і міжнародних документів «Космічне право України» [9]. 15 листопада 1996 р. ВР України прийняла ЗУ «Про космічну діяльність», яким встановлює загальні правові засади здійснення космічної діяльності на території України та поза її межами [1; 10]. ЗУ «Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013-2017 роки» від 5 вересня 2013 р. вбачає основною метою «Забезпечення розвитку сучасних космічних технологій в Україні» [11].

Отже, можна зробити висновки, що розвиток космічного права на сьогодні відбувається в економічному, дослідницькому та туристичному напрямках. Кожен з напрямів потребує дослідження. Вважаємо, що космічна галузь права є однією з найперспективніших як в міжнародному полі, так і на національному рівні.

Література

1. Андрушко І. П. Космічне право: поняття та зміст: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / І. П. Андрушко; НАН України; Ін-т держ. і права ім. В. М. Корецького. – К., 2006. – 190 с.
2. Сильвестров Г. В. Международно-правовые основы космической коммерческой деятельности: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Г. В. Сильвестров. – М., 1991. – 24 с.
3. Міжнародне публічне право: навч. посіб. / за заг. ред. В. Е. Теліпко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608 с.
4. Волынская О. А. Международно-правовые аспекты ответственности в области космической деятельности: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 /

О. А. Волынская. – М., 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dissovet.rudn.ru

5. Гетьман-Павлова И. Международное право: учеб. / И. Гетьман-Павлова. – М.: Юрайт, 2008. – 709 с.

6. Удалов Д. Э. Международное космическое право / Д. Э. Удалов // Научный вестник МГИИТ. – 2011. – № 3. – С. 90-93.

7. Колосов Ю. М., Кривчикова Е. З. Міжнародне право: підруч. / відп. ред. А. Н. Вилегжаніна. – М.: Вища освіта, Юрайт-Іедат, 2009. – 1012 с.

8. Національне управління з аеронавтики і дослідження космічного простору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>

9. Поняття міжнародного космічного права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kimo.univ.kiev.ua>

10. Шемшученко Ю. С. Космічне право / Ю. С. Шемшученко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://esu.com.ua/>

11. Настенко Д. Ю. Розвиток космічного права в Україні: історія та реалії / Д. Ю. Настенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua/>

УДК 342.922:656.7.071(043.2)

Розум І. О., к.ю.н.,

Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОРЯДКУ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА ДОПУСКУ ДО АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИСПЕТЧЕРА УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ РУХОМ

Забезпечення належної та безпечної експлуатації будь-якого повітряного судна (далі – ПС) у повітряному просторі, а також визначення його первинної і безпосередньої (екземпляра ПС) льотної придатності, своєчасного виявлення факторів, що можуть призвести до настання авіаційних подій, перебувають у прямій залежності від професійної діяльності авіаційного персоналу. Як впливає із вимог п. 9 ч. 1 ст. 1 Повітряного кодексу України від 19.05.2011 № 3393-VI (далі – ПКУ) авіаційний персонал – особи, які пройшли спеціальну фахову підготовку, мають відповідне свідоцтво і здійснюють льотну експлуатацію, технічне обслуговування повітряних суден, організацію повітряного руху, технічну експлуатацію наземних засобів зв'язку, навігації, спостереження. До складу осіб, що належать до авіаційного персоналу, ПКУ відносить, зокрема і диспетчера управління повітряним рухом (диспетчера служби руху) (далі – диспетчер УПР). Зі змісту приписів ч.ч. 1-4 ст. 49 ПКУ прямо слідує, що така особа має відповідати кваліфікаційним вимогам за професійною ознакою, станом здоров'я та мати належним чином оформлене свідоцтво згідно з авіаційними правилами України. Вимоги до